

Дума про кобзарів

Віктор Рафальський

Чом замовкли, кобзи, кобзи голосисті?
Чом не чути, кобзи, рокіт ваших струн?
Заросли стежини, гей, у полі чистім,
І не пройде ними з кобзою співун.
Ой скажи ж ти, вітре, де білють кості
Довговусих мудрих сивих співунів?
Бо не знає ненька-Україна й досі,
Де лягли у землю двісті кобзарів?
Ой скажіть, тополі, може, вам відомо
Те, що невідомо вітрам у степах?
З усіма гаями перемовтесь словом:
Де знайшов свій спокій кобзарів тих прах?
Ви, старі дідівські мовчазні могили,
Хоч на мить поруште давній супокій –
Мовте ж слово тільки, може б, ви відкрили
Те, що так сокрито в таємниці тій?
Орле мій могутній, сизокрилий орле,
Ти літаєш, орле, попід небеса, –
Може, твій орлиний зір те все огорне,
Те, що невідомо вітрам і лісам?
Таїна. По світу бродить клята Кривда,
Та у неї й чорта визнаєш поготів.
І ніхто не скаже, і ніхто не віда,
Де ж поділись, Боже, двісті кобзарів?
Ой заграйте, кобзи, кобзи дзвінкострунні!
Співуни кобзарські, думу заведіть,
Як у дні моєї голубої юні
Кобзарі Вкраїни зникли в одну мить.
Є багато, звісно, таємниць на світі,
Та життя навіки збереже одну.
Заспівайте ж думу, кобзарі новітні,
Про страшну, як правда, чорну Таїну.

1981 р.

Кілька слів від автора

Про цю трагедію мені було відомо давно, але – нічого конкретного. І те бентежило. І раптом...

1956 року довелося протягом двох тижнів перебувати у пересильній в'язниці в Москві Велика камера. В'язнів (політичних) близько сотні. Тут доля звела з колишнім працівником НКВС, на той час репресованим. Зайшла розмова про події 1932-1933 років на Україні. Згадали кобзарів. І тут співрозмовник просто ошелешив мене: виявляється, він мав повну інформацію про знищення більш як двохсот українських кобзарів, котрих було скликано під приводом якоїсь наради до Харкова наприкінці 1932 року за розпорядженням згори. Говорив він скупко – можливо, сам був безпосередньо причетний до цієї справи. Безперечно одне: казав правду, бо, як колишній співробітник НКВС, певна річ, ризикував – розголошувати такі таємниці!

То була свого роду прелюдія до страхітливого голоду, що саме наростав... У подальші передвоєнні роки ніхто вже не бачив на Україні жодного кобзаря.

А вже недавно факт цей підтвердив у листі до мене поет М. Самійленко, який зустрічався в ув'язненні з колишнім поводитирем одного з замучених кобзарів.

Кобзар на Україні завжди був глашатаєм правди. Сталін це добре розумів, і дуже сумнівно, щоб та кривава акція пройшла повз його увагу, – він, безперечно, доклав до неї руки.

Оскільки й досі не порушено кримінальної справи з приводу розстрілу кобзарів 1932 року, я знайомлю громадськість із тим, що відомо мені особисто.

В. Рафальський.

Примітка

Тексти представлено за публікацією у журналі "Українська культура" № 4, 1991.